

НАТФИЗ
“Кръстьо Сарафов”
Факултет “Сценични изкуства”

СТАНОВИЩЕ
От проф. д-р Велимир Велев

За
Хабилитационен пакет
на
доц. д-р Мария Тачева Илиева

представен за участие в конкурса за заемане на
Академичната длъжност “Професор“ по Балетно изкуство /Балетна педагогика/
за нуждите на Национална Музикална академия „Панчо Владигеров (НМА) - София
Направление 8.3. – Музикално и танцово изкуство
(обявен в Държавен вестник, бр. --/--.---.2021)

Становище:
проф. д-р Велимир Велев
Факултет Сценични изкуства
НАТФИЗ

София, 2022г

По обявения в Държавен вестник (бр. -- от ---.---.2021 г.), конкурс за „Професор“ по Балетно изкуство /Балетна педагогика/ за нуждите на Национална Музикална академия „Панчо Владигеров (НМА) - София

Направление 8.3. – Музикално и танцово изкуство, се е явил един кандидат – доц. д-р Мария Тачева Илиева.

Доц. д-р Мария Тачева Илиева е едно силно различимо име в историята на националното танцово изкуство в България. Биографията ѝ е впечатляваща:

Още първия факт – завършването на средното ѝ образование в Академия руского балета „А.Я. Ваганова“ – Санкт Петербург, е достатъчно респектиращ. Висшето ѝ бакалавърско образование (1998) по „Балетна педагогика“ и магистратурата ѝ по „Балетна режисура“ (1999) в НМА „Проф. Панчо Владигеров“, както и докторатът ѝ по научна специалност „Хореография“, през 2007 г. на тема „Аспекти на практическото обучение по балет на деца между 3 и 7 години“, са едно несъмнено естествено продължение на този висок старт в професионалното ѝ обучение.

Професионалната ѝ кариера на *примабалерина* на Софийската опера, *балетен педагог*, чиито възпитаници са на световно ниво, на *художествен ръководител* на Националния балет – София, на *балетен режисьор* и *балетен репетитор* в Софийската опера, би предизвикала възхищение и благородна завист у всеки професионалист в областта.

За участието си в конкурса, доц. д-р Мария Тачева Илиева представя следните реализирани авторски продукти:

1. „*Спящата красавица*“ - авторска интерпретация, либрето, постановка и режисура М. Илиева. Премиера 12.11.14 г. в Софийска опера и балет, голяма сцена.
2. „*От менуета до валса*“ - постановка М. Илиева, в рамките на Международния фестивал “Софийски музикални седмици“. Премиера 24.09.2020 г. в Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“, София.

И двата представени авторски продукта са в една естествена професионална взаимосвързаност. Те ни демонстрират професионалните качества на кандидата в две взаимно проникващи се територии - класическия балет и историческите танци.

- I. „Спящата красавица“ - авторска интерпретация, либрето, постановка и режисура М. Илиева. Премиера 12.11.14 г. в Софийска опера и балет, голяма сцена.

Няма смисъл да коментирам сложността на такова произведение, каквото е балетът „Спящата красавица“, Композитор Пьотр Илич Чайковски. Поканата за работа по подобна постановка, само по себе си говори за доверието на ръководството на Софийска опера в професионализма и творческия потенциал на кандидата.

Работата на Илиева по тази постановка е блестяща. Тя е толкова богата и благодатна за разискване, че изкушението да изпадна в задълбочен анализ, бих нарекъл «плашещо», поради факта, че форматът на настоящото изследване не го позволява.

Затова ще се огранича в няколко генерални бележки.

В тази постановка от 2014 година, Мария Илиева впечатлява с естетическия си усет и мярка при смяната на ракурсите в тълкуването на оригиналната хореография на Мариус Петипа. Гледайки, с голям интерес, двете постановки, бих могъл да кажа, че изпитах задоволство от българския прочит. В него Илиева проявява финес при творческото интерпретиране на част от танците, както и художесвена интелигентност по отношение на това, в коя част от произведението докъде да се намеси и да развие. В това вирам и моментите на проява на творческа дързост (заменянето на мъжкото изпълнение на фея Карабос със женско, сливането на части, редуцирането антракти и на различни танци).

Тази постановка считам за постижение, в което силно личи творческата природа на кандидата, която се движи хармонично между дължимата почит към художесвеното наследство и творческата свобода и новаторство, което трябва да притежава всеки

творец. Това ми дава увереност, че студентите на Илиева в Академията ще бъдат в сигурни и добри ръце.

II. Вторият хабилитационен авторски продукт

„От менуета до валса“ (постановка М. Илиева, в рамките на Международния фестивал “Софийски музикални седмици“. Премиера 24.09.2020 г. в Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“, София), също е достоен за особено внимание. На пръв поглед той носи белезите на хибриден конфеиран концерт-спектакъл-лекция, плюс представяне на книга. Кое то само по себе си носи един иновативен елемент. Но в действителност е още повече. Този «спектакъл» е съчетание между художествен, педагогически, образователен и научен продукт. Именно поради това, той ни дава обширна картина за кандидата като хореограф, педагог, режисьор-постановчик и научен работник.

Идеята за превръщане на самата монография в сценарна основа за представлението е сполучлива. В ролята си на постановчик, Илиева правилно е построила постановката като калейдоскоп, подреждайки пред зрителя една мозайка от ефирни, като акварел, исторически картини.

Първата част на спектакъла, поведенчески, но и дизайнерски, е решена в една семпла и изискана естетика в «работен костюм». Добре са подбрани чистотата на линията, графичността и услоността на костюмите, съобразно характера на танците – а именно: Съчетанието на старинни танци в съпровод на орган и старинни инструменти, от една страна, и условен костюм и концертна атмосфера, от друга страна, създава своеобразна естетика, която се съчетава с драматургичната идея за представянето на самата книга.

Илиева прави добра връзка от тази част към Късен Ренесанс като последният фрагмент от Старинните танци пренася върху екранна плоскост. Привидното несъответствие между прожекция и жива музика с вокал, в която костюмът, от условен, преминава в «жанрово-реалистичен», създава една специфична художественост. Тук Илиева прави формален мост към следващата част, чрез един

художествен «офсет» - като запазва темата (Старинен танц), премества условността на костюма към конкретика, но запазва самото присъствие на условност, чрез трансформиране на живото изпълнение в екранно. Възможно е постигането на този ефект да е напълно спонтанен и да не е така рационален, както звучи в този анализ. Но това не го обезценява, а напротив, повдига неговата стойност, на ниво «творческа интуиция», което приемам, че в изкуството стои по-високо от логиката.

Появата на третата част, наречена от презентаторите «Късен Ренесанс», донася хиперреалистично усещане на смесване на екранна и сцен реалност. Фигурите с пищни епохални костюми сякаш се материализират пред очите ни в залата, преминавайки от екрана на сцената, пренасяйки ни в друго, паралелно време-пространство, с великолепно изпълнение на солистите от Софийската Опера и Балет.

Тук е момента да отбележа смелото съчетаване на изпълнители от различни възрасти и различни обучителни нива. Наричам го смелост, защото малко професионалисти могат да си го позволят. И то заради факта, че е невъзможно да се избегне разминаването в компетентностите, знанията и уменията между тези групи. Тук се откроява професионалното ниво на Илиева, чиито критерии си личат и по отношение на хореографията и по отношение на изпълнението. Разбира се при живото изпълнение винаги може да има забележки свързани с детайли, зависещи от самите изпълнители. Но в самата постановка, поводите за подобни бележки, могат да бъдат наречени «минимални», което допълнително допълнително говори за прецизната работа на Илиева.

Всичко това ни оформя една картина за кандидата като изключителен педагог – нивото на децата и на студенти бе издигнато, без излишна претенция, до майсторство, съизмеримо с нивото на професионалистите. Това говори за методическия диапазон на Илиева и уменията ѝ да работи на всички възрастови нива в педагогически план.

Накрая и не на последно място, тази работа е базирана на научния труд *Исторически танци*. (С.: Атеа, 2019, 200 с. ISBN 978-619-7280-74-6). Теоретичната разработка на кандидата, от своя страна, разкрива доц. Илиева, като професионалист,

който притежава умения и за практическа (творческа и педагогическа), и за теоретична работа. Професионалист, който може да осмисля и аналитично да синтезира своя личен практически опит и резултати.

Тези две авторски произведения със своите художествени качества, показват не само творческия, но и педагогическия, както и научния потенциал, и диапазон на Мария Илиева. Несъмнено разнопосочните умения на доц. Илиева ще доведат до още по-високо развитие на нейния качествен подход в педагогическата ѝ кариера.

На базата на всичко споменато до тук, бих искал да заключа, че кандидатурата на доц. д-р Мария Илиева притежава завидна професионална тежест, съчетаваща творческите и педагогическите ѝ компетенции в един обемен професионален и академичен диапазон.

Считам, че на доц. д-р Мария Илиева, с достойнство трябва бъде присъдена академичната длъжност “Професор” по Балетно изкуство /Балетна педагогика/ за нуждите на Национална Музикална академия „Панчо Владигеров (НМА) - София
Направление 8.3. – Музикално и танцово изкуство

Гласувам категорично с ДА!

23.01.2022, София

проф. д-р Велимир Велев